

Körtörténelem

Politikusok vállalt és eltitkolt beteg

Az orvosi titoktartás az egyik legfontosabb szakmai kötelesség. De mi a teendő akkor, ha a beteg politikus, akinek betegsége közérdeklődésre tarthat számot és meghatározhatja akár a világtörténelem alakulását? A *Medical Tribune* elhallgatott diagnózisok, meghamisított jelentések mellett olyan esetekről is beszámol, amikor a politikusok betegségeiket használják fel népszerűségük növelésére.

Az én orvosom a te betegségről

A politikusok orvosait éppúgy köti a titoktartás, mint a hétköznapi emberek gyógyítóit. Ám a történelmi pillanatokban különös jelentősége lehet egy-egy szereplő egészségi állapotának. Mivel a politikusok a saját állapotukról szóló jelentéseket rendre meghamisítják, ezért nem hisznek a másik fél „politikai kórképének sem”. Küldöttségükben azonban gyakorta szerepel saját orvosuk, vagy más, orvosi végzettségű, esetleg orvosi érdeklődésű személy.

Franklin Delano Roosevelt egykori amerikai elnök egészségi állapotáról például tárgyalópartnerre, az angol Churchill orvosának megjegyzéseiből értesülhetünk. Lord Moran már a teheráni konferencián úgy látta, hogy Roosevelt ingerült, képtelen egy-egy témára hosszabban koncentrálni, s ilyenkor gyorsan vált. Kiszivárogtatástól azonban nem kellett az amerikaiaknak félniük, hiszen ők is titokban tartották, hogy még 1940-ben, éppen Roosevelttel folytatott tárgyalásai során Churchillnél súlyos anginás roham lépett fel.

Bár Golda Meir az utolsó pillanatig titkolni igyekezett, Nixon elnök már korán észrevette, milyen súlyos állapotban van Izrael miniszterelnöke. A non-Hodgkin-lymphomában szenvedő asszony arra kényszerítette infarktus szenvedett titkárát, hogy tovább maradjon kórházban, mert így látogatást mímelve mehetett sugárkezelésre.

Hadügyminiszter orvosi köpenyben

A hidegháború éveiben a matuzsálemi korú szovjet párttitkárok állapota komoly biztonsági tényezőnek számított. Ha nagy ritkán megjelentek a nyilvánosság előtt, amerikai orvoscsoportok elemezték állapotuk külső jeleit. A korábban orvosnak készülő Kissinger Breznyevnél például kényszeres viselkedés jeleit vélte felfedezni, mert a szovjet pártfőtítkár két karórát viselt; az egyik a moszkvai, a másik a washingtoni időt mutatta, de egyiket sem tudott kiigazodni. Az amerikai orvosok a pártfőtítkár féktelen evési és ivási szokásait impotencia elleni kezelésre vezették vissza. Később, Breznyev életének végén a népek integétt pártfőtít-

kár túlságosan merev mozdulatairól azt is kiderítették, hogy hátulról egy gép mozgatta a karját.

Az amerikai orvosok a stressz mellett Breznyev mértéktelen vodkafogyasztását, erős dohányzását és a nehéz ételeket felvonulatató, dús lakomákat is erős kockázati tényezőnek tartották. Már a hetvenes évek közepén úgy vélték, halála bármikor bekövetkezhet, ezért a pártfőtítkár állapotának jelzése a diplomáciai testület egyik legfontosabb feladata volt. 1974-ben Budapesten, a magyar állampárt első emberével, Kádár Jánossal való találkozásán például megfigyelték, hogy kézfogása fel-tűnően gyenge volt, s erősen lihegett, amikor felment a szónoki emelvényhez vezető néhány lépcsőfokon.

Előfordult olyan eset is, amikor Breznyev az amerikaiak szerint „rájátszott” betegségére. A világsajtó szenzációként hozta a hírt, hogy miközben a szovjet történelemben példátlan módon, súlyos betegségére hivatkozva lemondta találkozóját Anvar Sadat egyiptomi elnökkel, pizsamában fogadta

ti sajtó folyamatosan tárgyalta Breznyev betegségét. Többféle krónikus idegrendszeri panaszról, légzőszervi és keringési betegségekről cikkeztek. Az orvosi elemzések az orosz vezető hiányzó fogaira, lábujjainak fájdalmas ízületi gyulladására is kiterjedtek. Nyilvántartották, hány napja jelent meg utoljára a nyilvánosság előtt, meglátogatta-e születésnapján idős édesanyját. A legfenyegetőbbnek a szorgos kutatók azokat a jeleket találták, amelyek szívinfarktusra és leukémiára utaltak.

Breznyev-szindróma

A *Time* magazin már 1975-ben Breznyev-szindrómának nevezte el a jelenséget, miszerint a világ egyik legfontosabb biztonsági kockázatává vált a szovjet vezető egészségi állapota és a halála miatt esetleg kitörő hatalmi harc. Ennek ellenére Breznyev még hét évet élt. 1982-ben bekövetkezett halálával azonban a Breznyev-szindróma nem ért véget, csak újabb, váratlan fordulatokat vett. Utódja sokak meglepetésére az ötvenhatos forradalom alatt budapesti nagykövetként dolgozó Jurij Vlagyimirovics Andropov lett, aki a 76 esztendősen elhunyt Breznyevet 68 esztendősen korábban követte.

Az amerikai sajtó kinevezése után alig hat hónappal már arról

Az új pártfőtítkár krónikus veseelégtelenségben szenvedett. Kórházi kezelését az emellett fellépő influenza és vélhetően szívpanaszok tették sürgetővé, ezért utazott haza Usztyinov.

A szovjet lakosság és a világsajtó is érezte annak jelentőségét,

vezető orvosa szerint a halál oka szívelégtelenség és krónikus emfizéma. A közlemény megemlíti, hogy a másik ok májzsugor volt, amit a pártfőtítkár krónikus hepatitisze okozott.

Három év – három temetés

Három éven belül három pártfőtítkárt temettek el az oroszok. A világ számára nyilvánvaló volt, hogy Csernyenko és Andropov nem váratlanul halt meg, mint azt egyébként a szovjet propaganda sugallni igyekezett. Már kinevezésükkor olyan súlyos krónikus betegségekben szenvedtek, amelyek bármikor halálukhoz vezethettek. A szovjet pártvezetők betegsége fontos politikai következményekkel járt. Csernyenko halálának másnapján a *Pravda* címlapján nem a halott gyászkeretes képe volt látható (mint az előző két esetben), hanem az 54 esztendősen *Mihail Gorbacsov* portréja, akinek kinevezését négy órával Csernyenko halála után már nyilvánosságra is hozták – úgy, hogy Csernyenko halálának időpontját nem hamisították meg.

Hosszú idő után először fordult elő, hogy egy szovjet pártfőtítkár hivatalos megjelenésekor nem készült részletes orvosi jelentés az amerikai vezetők számára. A sajtó nagy teret szentelt viszont a fiatal, energikus Gorbacsov Oxford-stílusú öltönyének és a hozzá pontosan illő nyakkendőjének, kifogástalan modorának, és megállapították, hogy ő fogja átvezetni a harmadik évezredbe a Szovjetuniót. Ebben ugyan tévedtek, de az egészségi állapotával kapcsolatos

Veseelégtelenség vagy hastífusz?

A betegségek nemcsak a hidegháború idején, hanem a terrorizmus ellen vívott háborúban is fontos szerepet játszanak. Miközben Amerika minden erőt megmozgat a terroristavezér *Osama bin Laden* elfogására, és a fejlett világ titkosszolgálatai egymással versenyezve próbálnak minden információt megszerezni a világ legkeresettebb bűnözőjéről, a terrorizmus elleni harcban – jelenlegi ismereteink szerint – legmesszebb a hastífusz kórokozói juthattak.

A szeptember 11-i amerikai terrortámadás után elterjedt a hír, hogy bin Laden súlyos vesebeteg, s mivel dialízisre szorul, ezen a szálon keresztül lehet majd a nyomára jutni. Az idén ősszel arról érkeztek hírek, hogy talán már nem is él; hastífuszt kapott az ivóvíztől. A meglehetősen részletszegény jelentésekből annyi sejthető, hogy a hasti-

fusz szövödményeként alsó végtagjai megbénultak, majd bin Laden belehalt a betegségbe. Nem sokkal később a hír azzal cáfolták, hogy a terroristavezér családtagjai sem tudnak a halálesetről.

A jelenleg is súlyos beteg *Fidel Castro* esetében hovatovább az is felvetődött, hogy esetleg megpróbálják elleplezni a halálhíret. A szűkszavú közleményeket a világsajtó orvosszakértők bevonásával vizsgálja. Minden elemző biztosra veszi, hogy a kubai vezért nem pusztán gyomorvérzés miatt kellett megoperálni, ennél súlyosabb a baj. S bár Castro a sajtó segítségével szeretné eloszlatni a tévhitet, a gyanút növeli, hogy olyan személyek társaságában fotóztatják, akik nyilvánvalóan semmit nem árulnak majd el a kép keletkezésének valódi körülményeiről.

az egyiptomi hadügyminisztert, akire a látogatás alatt fehér orvosi köpenyt adtak. A nyugati lapok azonban messzemenő következtetéseket vontak le abból, hogy a beteg politikus nem egy Moszkva környéki szanatóriumban, hanem a fővárostól száz kilométerre lévő vadászházában fogadta az egyiptomit. A látványos külsőségek és a helyszín közötti ellentétből tengerentúli külpolitikai elemzők arra következtettek, hogy Breznyev betegsége ebben az esetben „inkább diplomáciai jellegű volt”.

Miközben Magyarországon érinthetetlen volt a téma, a nyuga-

ír, hogy az új szovjet vezetőnek is megrendült az egészségi állapota. Működésének első hónapjait szokatlanul passzívnak ítélték; ritkán jelent meg a nyilvánosság előtt. Így kapott különös jelentőséget egy mozambiki delegáció látogatása, ekkor derült ki ugyanis, milyen sokat veszített Andropov a testsúlyából, és mennyire elvékonyodott az arca. Az amerikaiak komoly következtetést vontak le abból is, hogy Usztyinov szovjet hadügyminiszter budapesti látogatása szokatlanul rövid volt 1983 márciusának végén, s a politikus váratlanul hazautazott. Később kiderült, sejtéseik helytállóak bizonyultak.

hogy a kiszivárgott hírek után Andropov azonnal interjút adott a *Pravdának*, élesen támadva Ronald Reagan amerikai elnök védelmi terveit. A szovjet korszakban „a rémhírek eloszlására” megjelentetett interjúk azt üzenték az elemzőknek, súlyos és hosszan tartó állapotra kell felkészülni.

Andropov mindössze 15 hónapig állt a Szovjetunió élén. Utódjaként ismét matuzsálemi korú vezetőt választottak. Konstantyin Usztyinovic Csernyenko kinevezésekor 73 esztendősen volt. Tizenhárom hónappal később az ő koporsója körül álltak a pártvezetők. Jevgenyij Csaszov, a Kreml

egségei

tében megelégedett a megvakíttatással, hiszen a dinasztia későbbi tagjai mind az ő, és nem az utód nélkül meghalt első magyar király leszármazottai.

A királyi családok egymás közötti házasodásának következtében gyengeelméjűség viszonylag gyakran sújtotta a trónörökösöket. A brit III. György olvasni is csak 11 évesen tanult meg, majd régenst kellett kinevezni elhatalmasodó elmebaja miatt. Ennek ellenére 1760–1820-ig uralkodott, éppen abban az időszakban, amikor hazája elveszítette tengerentúli gyarmatait.

Martin Warren, a Queen Mary University of London biokémikus professzora új elmélettel állt elő; úgy véli, hogy az uralkodói elmebaj oka arzénmérgezés lehetett. III. György hajában nagy mennyiségű arzént találtak, ez válhatta ki a porphyria nevű betegséget. Nem tudják azonban, hogyan került a szervezetébe a mérge. A korszakban ugyanis lázcsillapítóként és hajkrémként is használtak arzént. Emlékezetes, hogy Napóleon hajában is arzént találtak, azóta is folyik a tudományos vita, gyomorrák vagy mérgezés idézte-e elő a halálát. (A *Medical Tribune*-ben *Napóleon a boncasztalon* címmel, 2004. szeptember 23-án jelent meg ezzel kapcsolatos cikk – a szerk.)

A magyar történelemben is meghatározó volt az uralkodók elmebaja. Ferenc József történelmi pillanatban, 1848 végén került a trónra, V. Ferdinánd lemondása után. Elődje vélhetően epilepsziában szenvedett, amit az akkori javallat szerint erőszakkal próbáltak gyógyítani, vagyis a tünetmentes időszakokban testi fenytést alkalmaztak, ám ezzel csak súlyosbították állapotát. Annak ellenére, hogy uralkodásra alkalmatlan volt – a bécsi forradalom idején például az erkélyről integetett a forradalmároknak – 1835-től 13 esztendőn át ült a trónon; ő szentesítette például az 1848-as törvényeket. Utódja, Ferenc József viszont már 18 évesen is keménykezű vezető, aki jelentős szerepet játszott a szabadságharc véres megtorlásában.

A történelem alakulására nemcsak az uralkodók, hanem a választott politikusok betegségei is hatással vannak. Deák Ferenc, a magyar mérsékelt ellenzék vezetője az 1840-es években depresszióban szenvedett. Horánszky Nándor az *Orvostörténeti Közlemények*-ben megállapítja, hogy Deák állapota 1846-tól vált betegessé. Szenvédő arc, fakó arcbőr, gyors szellemi kimerülés, munkára való képtelenség jellemezte. Az okot valószínűleg testvérének halálában kell keresnünk. A forradalom hírére erőt vett magán, ez mozdította ki visszavonultságából, ám az őt jól ismerők megjegyzik,

hogy még ekkor is jóval visszahúzódóbb volt korábbi önmagánál. Hivatalt vállalt az első felelős magyar kormányban, de miközben ezt megelőzően és utóbb, a kiegyezéskor is a mérsékelt ellenzék vezetője, ebben az időszakban hátrébb vonul, amelyben az is szerepet játszott, hogy nem volt „forradalmi alkat”. Horánszky Nándor szerint Deák nyom nélkül kigyógyult betegségéből.

Évtizedek óta kutatják viszont az orvostörténészek, hogy az 1944-ben uralomra jutott nyilasvezér, Szálasi Ferenc elmebeteg volt-e. A vizsgálódásra az ad okot, hogy az 1944. október 16-tól 1945. április 4-ig tartó időszakban az erőszak „tombolásszerű jelleget öltött” Magyarországon – ahogy *Pisztola Ferenc a Mentálhigiénié és Pszichoszomatika* című folyóiratban megjelent, háromrészes tanulmányában jellemzi ezt az időszakot. A szekszárdi nyugalmazott pszichiáter főorvos, kirendelt igazságügyi orvosszakértő Szálasi pályáját két korszakra bontja. Az elsőre gyors katonai előmenetel jellemző. 1932-ben évfolyamelső volt a vezérkari törzstiszti vizsgán, és 36

„legénysége határozottan szerette”, szembetűnő volt olvasottsága – így jellemzik kortársai. 1933-ban jött a fordulat. A *magyar állam felépítésének terve* címmel programfüzetet adott ki, emiatt – mivel felettesei engedélyét nem kérte ki – eltávolították a vezérkari testületből, és Egerbe helyezték át. 1934-ben nyugdíjazását kéri. Megkezdődik politikai karrierje, amelynek végén háborús bűnös-ként felakasztják.

Betegségére nemcsak a nyilas uralom alatti féktelen terrorból következtetnek, hanem abból is, hogy miközben a szovjet csapatok már majdnem az egész országot elfoglalták, 1945 márciusában Szálasi bezárkózik egy osztrák határ menti kastélyba, és fő művén, hétköztetesre tervezett memoárjában dolgozik. Terve szerint könyvét minden magyar állampolgárnak meg kell majd vásárolnia.

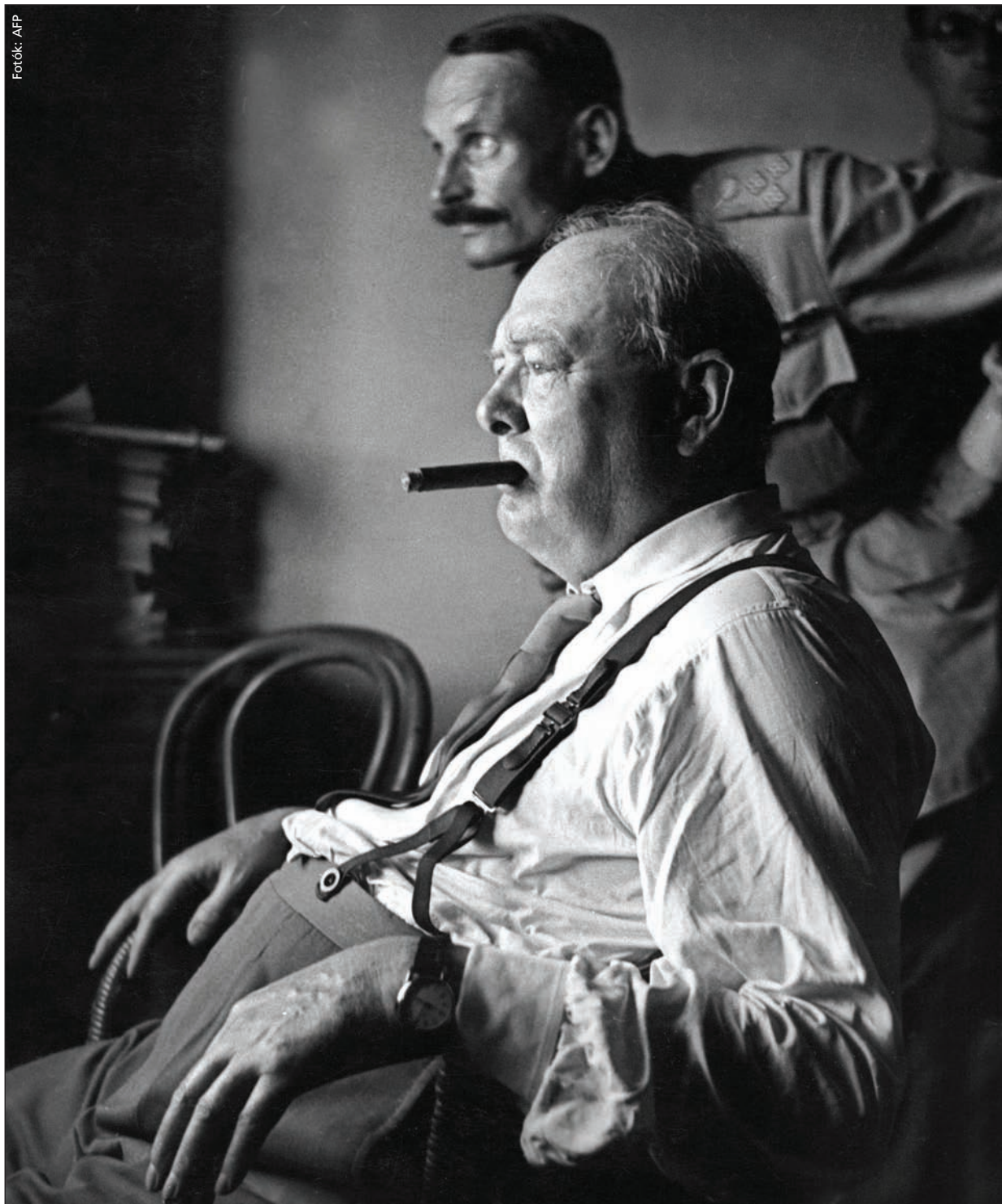
Szálasi elmebetegségének megítélése azért is lényeges, mert ez kizárta volna büntethetőségét. Málnási Ödön történész, a hungaristák egyik fő ideológusa már 1942-ben azt állította, hogy Szálasi a börtönben (1939-től két

Miklós miniszterelnök is úgy látta ebben az időben, hogy Szálasi a „megszállott fanatikusok” közé tartozott, nem tudta, mit akar, hova akar kilyukadni, azon az egy bűvös gondolatot kívül, hogy neki kell a hatalmat átvennie, mert „egyedül ő hivatott a vezetésre”. Kádár Gyula vezérkari ezredes pedig azt mondta a fiatal Szálásiról, hogy a „szkizofrénia paranoid formájának kezdeti stádiumán már túljutott”. Ennek ellenére Pistola Ferencnek meggyőződése, hogy Szálasi nem volt elmebeteg. Állapota leginkább paranoid személyiségzavarral rokonítható – állítja tanulmányában.

Hasonló megállapításra jutott Ormos Mária történész Hitlerrel kapcsolatban.

Vissza a hagyományhoz

Az elkövetkező időszakok magyar vezetőinek egészségi állapotáról alig tudunk valamit. Kivétel az idős pártfőtitkár Kádár János, akinek fennmaradt utolsó drámai beszéde, amelyben először utalt nyilvánosan a Nagy Imre kivégzé-

évesen a monarchia tisztfogalmának megtestesítőjének tűnt. „Kifogástalanul viselkedett”, „a vezérkarban fogalom volt, mint kiváló hadász és harcász”,

évet ült az állami rend erőszakos felforgatására tett kísérlet miatt) „valami elmebeli elváltozás érthette”, ugyanis „nagyási téveszmés tébolyba” esett. Kállay

sében játszott szerepére. A rendszerváltozást követő időszak első miniszterelnöke, Antall József

► (folytatás a 14. oldalon)

► (folytatás a 13. oldalról)

betegsége viszont mindenki számára nyilvánvalóvá vált.

Máig nem tudjuk biztosan, vajon az MDF vezetői tudatában voltak-e Antall kormányfői jelölésekor, hogy olyan betegségben szenved, amely szinte lehetetlenné teszi a miniszterelnöki feladatok ellátását. Halálának tizedik évfordulóján az őt kezelő *prof. dr. Rák Kálmán*, a régi magyar hagyományokhoz visszatérve közleményt jelentetett meg az *Orvosi Hetilap*-ban, amelyben megrázó részletességgel ismertette a kezelés menetét. Rák Kálmán az emlékezetes pizsamás interjú után, 1990 októberében kapcsolódott be a miniszterelnök kezelésébe. A malignus non-Hodgkin-lymphománál olyan gyógymódot kellett választani, amely a lehető leghatékonyabb volt, és ekközben a legkevésbé akadályozta a kormányfőt feladatainak ellátásában.

1991 februárjának végén lezárult a kezelés első négy hónapos szakasza, és minden ellenőrző vizsgálat jó eredményt hozott. Néhány hetes szünet után jött volna a kezelést záró két-három CHOP típusú kemoterápia. Antall József azonban máshogy döntött. „A további kezelést, amely a protokoll és a tudomány mai állása szerint nyilván a legjobb, a legmegnyugtatóbb biztosítékot jelentti és orvosi szempontból elődegesen indokolható (a mellékhatások megítélése nem az én feladatom), számomra most mégsem elfogadható. Jelenlegi feladataim mellett nem tudom vállalni a kilátásba helyezett két-három infúziót vagy más, ehhez hasonló gyógyszeres kezelést” – idézi Rák Kálmán a miniszterelnök levelét. „A további beavatkozást saját elhatározásomból, teljes felelősségen tudatában nem vállalom... Egyszerűen ma, 1991 tavaszán magyar miniszterelnökként, önmagamot ismerve, az országért érzett felelősség tudatában mást nem tehetek. Ez az én kizárólagos felelősségem és döntésem” – írta Antall József. Nem kis tanulsággal szolgálva orvosainak arról, hogy nemcsak a betegségek hatnak a történelemre, hanem a politikusi szerep is a betegségek alakulására.

Nyolc-kilenc hónapos tünetmentes időszak következett, 1992 novemberének végén azonban egy rutinvizsgálat a hasi nyirokcsomókra és a gyomorral lokalizált replasztust jelzett. Antall csak sugárkezelést fogadott el. „Rám most van szükség és amíg alkalmas vagyok feladataim ellátására, addig eleget teszek hivatásomnak.” Áprilistól már elkerülhetetlen volt a gyógyszeres kezelés, októberben Kölnben autológ őssejt-transzplantációt hajtottak végre. November végén, 40 nappal a replantáció után heveny lymphoid leukaemiát diagnosztizáltak.

Antall József 1993. december 12-én hunyt el. Évtizedek óta először fordult elő, hogy egy magyar politikusi egészségi állapotáról, mégpedig ennek súlyos voltáról tájékoztatták a közvéleményt.

Elnök – súlyos betegen

Nem a néhai Antall József az egyetlen 20. századi politikus, aki történelmi fordulópontokon, súlyos betegen vezeti a népét. A már említett Franklin Delano Rooseveltet négy alkalommal választották meg az Amerikai Egyesült Államok elnökévé, holott már jóval első megválasztása előtt, 1921-ben poliomyelitis következtében gyakorlatilag csípőtől lefelé megbénult. Eltitkolta, hogy toloszéke van. Állni csak segítséggel tudott, járni előbb mankóval, majd bottal, ám lábait ehhez acélvázba kellett bújtatni. Szervezete nehezen viselte az éveken át tartó, rendkívüli megterhelést.

1944 elején, a sorsdöntő harcok idején Roosevelt magas vérnyomásban szenvedett; kiújuló hasi panaszok, görcsök nehezítették életét. Ennek ellenére 1944 júliusában újra elnöknek jelölték. Pék László szerint 1944 augusztus elején myocardialis infarctus lépett fel nála. A világ semmit sem tudott arról, hogy miközben Amerika a győzelem felé haladt, első emberénél 260/150 Hgmm-es vérnyomást mértek. Csak jóval később, fényképei egybevetése alapján derült ki, hogy rákbeteg volt. Negyedik megválasztásakor már nem tudott írni, a jaltai tárgyalásokon fáradt, beteg benyomását keltette. Kerülte a hosszas, fárasztó vitákat, és emiatt olyan kompromisszumokat is elfogadott, amelyeket egészségesen nem tett volna. Márciusban a külügyi szóvivő már azt közölte, „az elnök nincs abban az állapotban, hogy kiegyensúlyozottan nyilatkozzék a háború és a béke kérdésében”. 1945. április 12-én halt meg. Pék László úgy véli, lassan kialakuló nephrosclerosis okozhatta az extrém magas vérnyomásértékeket (300 Hgmm-t is mértek nála), amely a letális

apoplexia kórképét hozta létre. A nagyfokú dekoncentrátság és az íráskészség romlását apró intracerebrális vérzések okozhatták.

A már ugyancsak említett, 65 éves korában miniszterelnökké választott Churchill a teheráni konferencián alig tudott beszélni, olyan rekedt volt. Folytonosan súlyos megfázással küszködött. 1944-ben az Európa sorsát eldöntő tárgyalások egész során vett részt

lázás betegen, novemberben Sztálinnal, majd 1945 februárjában a jaltai konferencián. Képtelen volt koncentrálni. 1945-ben választási vereséget szenvedett és csak 1951 októberében térhetett vissza pozíciójába. Ekkor már túl volt két agyvérzésen, majd 1952 februárjában egy erősebb szélütés is érte,

ami átmeneti beszédkiesést okozott, de nem akart visszavonulni a politikától. Hivatali ideje végén már leginkább csak a kormányülésekre kelt fel beteggyárból, a média segítségével mégis hosszú ideig fenn tudta tartani az önmagáról kialakított tevékeny államférfi képét. Ehhez tudatosan használta a nyomtatott sajtó adta lehetőségeket. Pék László emlékeztet rá, hogy a tömény szeszt fogyasztó, folyton szivarozó, bulldogkeménységű államférfiúi imázst úgy tartotta fenn, hogy bár egészségügyi okokból már jó ideje nem dohányzott, és inni sem nagyon ihatott, egy félig szívott szivart hordott a zsebében, amit minden fotózásnál a szájába vett. 1953 júniusában a kormányülés alatt újabb agyérögörcs érte. Átmenetileg képtelen volt beszélni és megmozdulni, de csak 1955 áprilisában, 81 évesen távozott hivatalából.

Kozmetikázott közlemény és médiamanipuláció

A kozmetikázott egészségügyi közlések tehát nemcsak a diktatúrákban, a demokráciákban is bevett gyakorlatot jelentenek. Míg például XIV. Lajos egészségi állapotáról rendszeresen közleményt jelentettek meg – innen tudunk végbélfisztula-műtétéről, amit Charles François Felix udvari sebész végzett, az uralkodó pedig az operáció fájdalmas volta ellenére hosszasan túrt –, ugyeszen használta betegségét François Mitterrand. A volt francia elnök négy nappal a Maastrichti szerződéssel kapcsola-

1943-ban a világháború alatt a Kennedy által parancsnokolt gyorsnaszád elsüllyedt, és a mentés során kiújult Kennedy korábbi sportbalesetből származó porckorongserve. Hónapokig volt kórházban. Politikusi karrierjéhez azonban a háborús hős képe jelentősen hozzájárult, főként, amikor 1944-ben sikeres műtétrel átmenetileg tünetmentessé vált. Később hol egy tűzoltórúdon való lecsúszás, hol faültetés közben újult ki gerincbántalma – ekkor már titkolta fájdalmait. Pék László számol be róla, hogy bár mankóval járt, azt közönség előtt sosem használta, beszédeit mosolyogva tartotta. Kennedy Addison-kórban is szenvedett, amikor azonban ez a kampányban felvetődött, csak igen enyhe mellékvese-elégtelenségről számoltak be. Miként Rooseveltnél, úgy Kennedynél is csak jóval később, mintegy véletlenül derült ki, milyen súlyos e betegsége.

Az elnök meggyilkolása után egybevetették a Kennedy gerincműtétjeiről szóló híradásokat A. Nicholas 1955-ös közlésével, amelyben három mellékvese-insufficienciában szenvedő betegről számolt be. Az egyik páciensnél a gerincoperációk időpontja egybevágtott az elnökével, így derült ki, hogy mellékveseműtétet is végeztek rajta. Az amerikai elnökjelölteknek azóta előre és részletesen be kell számolniuk egészségi állapotukról. A helyzet azonban – mint Ronald Reagan példája is mutatja – semmit sem változott. Az egykori elnök agyi hanyatlását túl későn vették észre. A képernyők előtt remekül szereplő Reagan újraválasztását nem gátolta, hogy gyengébb pillanataiban Bolíviában a brazilokat üdvözölte.

Sikerrel titkolják

A politikusok meglepő sikerrel képesek eltitkolni betegségüket. *Hugh L'Etang*, a *Gyengélkedő vezető* a *hatalom csúcsán 1914–1994* című könyv szerzője azt javasolja, 65 éves koruk után ne maradhassanak hivatalban az állami vezetők. Megválasztásuk hiába demokratikus, biztosak lehetünk abban, hogy velük együtt eltitkolni nyavalyákra szavazunk. A megoldás azonban nem egyszerű – erre utal, hogy a beteg Arafat mellett is kitartottak a palesztinok, II. János Pál pápa szenvedéseit pedig az egész világ részvétellel figyelte.

A történelmi személyek betegségeinek következményeiről legteljesebben talán Tolsztoj írt a *Háború és béke*-ben, bár aligha volt igaza, amikor a történelmet pusztán véletlenek sorozatának tulajdonította, amelyre sem az államférfiaknak, sem betegségeiknek nincs hatásuk. A borogyinói ütközetről igyekezett bebizonyítani, hogy azt valójában nem Napóleon nyerte meg; egyetlen utasítását sem hajtották végre, mivel gyöttrő hasmenése miatt folyton kényszerszünetet tartott a csata levezénylése közben.

ÉLŐ ANITA